

МНОГУ

СИРОМАШНИ

ЛИЦА

Клучни наоди од квалитативното и
квантитативното истражување

“ Нашиите основни егзистенцијални потреби се во прашање, затоа не можеме да размислуваме за ништо друго. Ако некое лице има нормален живот и приход, можеби ќе се активира. Ако тоа го нема, ќе се интересира само како да преживее. ”
Жена, 42, Куманово

Многу сиромашни лица - дефиниција и големина

Многу сиромашни се сметаат лицата кои се лишени од основните човечки потреби, како храна, безбедна вода за пиење, санитарни јазли, здравје, засолниште и образование.²⁰ Институциите во Северна Македонија ја мерат само релативната сиромаштија кај населението.²¹

Сепак, најновите податоци од Светската банка за апсолутната сиромаштија сугерираат дека околу 4,4% во земјата (92.100 лица) живееле со 1,9 УСД (46 МКД) на ден во 2017 година, додека во 2019 година Државниот завод за статистика пресметува дека стапката на ризик од сиромаштија во Северна Македонија е 21,6%, што опфаќа 448.100 лица.²²

За целите на ова истражување, дефиницијата за многу сиромашни лица беше операционализирана со цел да ги опфати примателите на социјална помош со месечен приход на домаќинството до 8.000 МКД или 266 МКД на ден.

Демографски профил

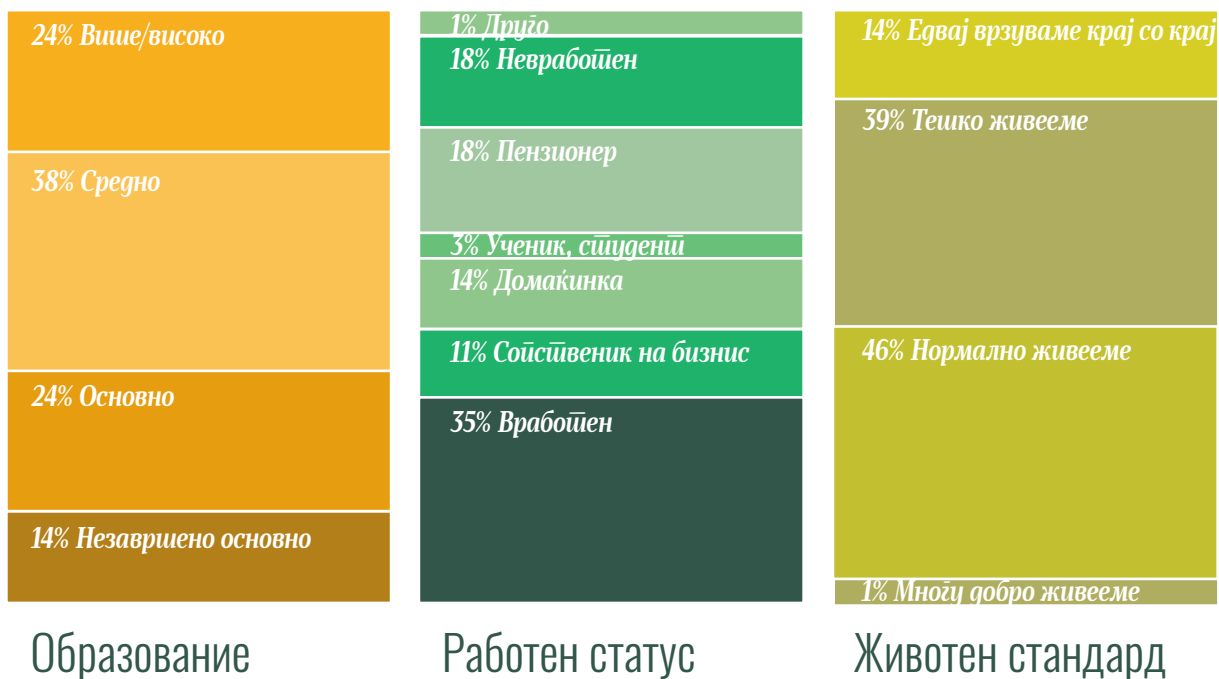
Вкупно 128 многу сиромашни лица учествуваа во квантитативната анкета лице в лице.

Квантитативното истражување беше дополнето со четири детални интервјуа. Овој метод беше избран со цел да се надминат мрежните и техничките предизвици на оваа група во однос на спроведување на фокусната група за време на рестрикциите поради КОВИД-19.

20 <https://www.un.org/development/desa/dspd/world-summit-for-social-development-1995/wssd-1995-agreements/pawssd-chapel-2.html>

21 Апсолутната сиромаштија се однесува на утврден стандард кој е конзистентен со текот на времето и меѓу земјите. Додека, релативната сиромаштија смета дека сиромаштијата е социјално дефинирана и зависна од социјалниот контекст, заснована на „економска дистанца“, односно ниво на приход утврдено на 60% од средниот приход на домаќинството.

22 Државен завод за статистика, „Лаекенски индикатори за сиромаштијата во 2019 г.“ (ДЗР: Скопје, 2020), достапно на: https://www.stat.gov.mk/pdf/2020/4.1.20.113_mk.pdf, пристапено на 14 јуни, 2021 г.

ТЕМИ НА ИНТЕРЕС

Интерес за општествено-политичките случувања во земјата

Колку сѐе заинтересирани за шековниѐе оѐиѐесѐивено-ѐолиѐички случувања во земјата и во светѐиѐ?

13%

Многу

32%

Донекаде

34%

Не многу

22%

Воопшто не

Во споредба со општата популација, многу сиромашните лица се помалку заинтересирани за општествено-политичките случувања во земјата и во светот. Слично како и другите маргинализирани и ранливи демографски групи, ова најверојатно се должи на фактот што многу сиромашните најмногу се грижат да „сврзат крај со крај“ и да преживеат.

Истражувањето покажува дека околу 45% од испитаниците се „многу“ или „донекаде заинтересирани“ за општествено-политички прашања, додека 56% „воопшто не се“ или „не се многу“ заинтересирани.

Педесет и четири проценти (54%) од испитаниците понекогаш или често разговараат за овие прашања со други луѓе, додека 66% ретко или никогаш не разговараат.

Со оглед на исклучително тешката финансиска состојба на оваа демографска група, нивната примарна грижа е како да го поминат и да го преживеат денот.

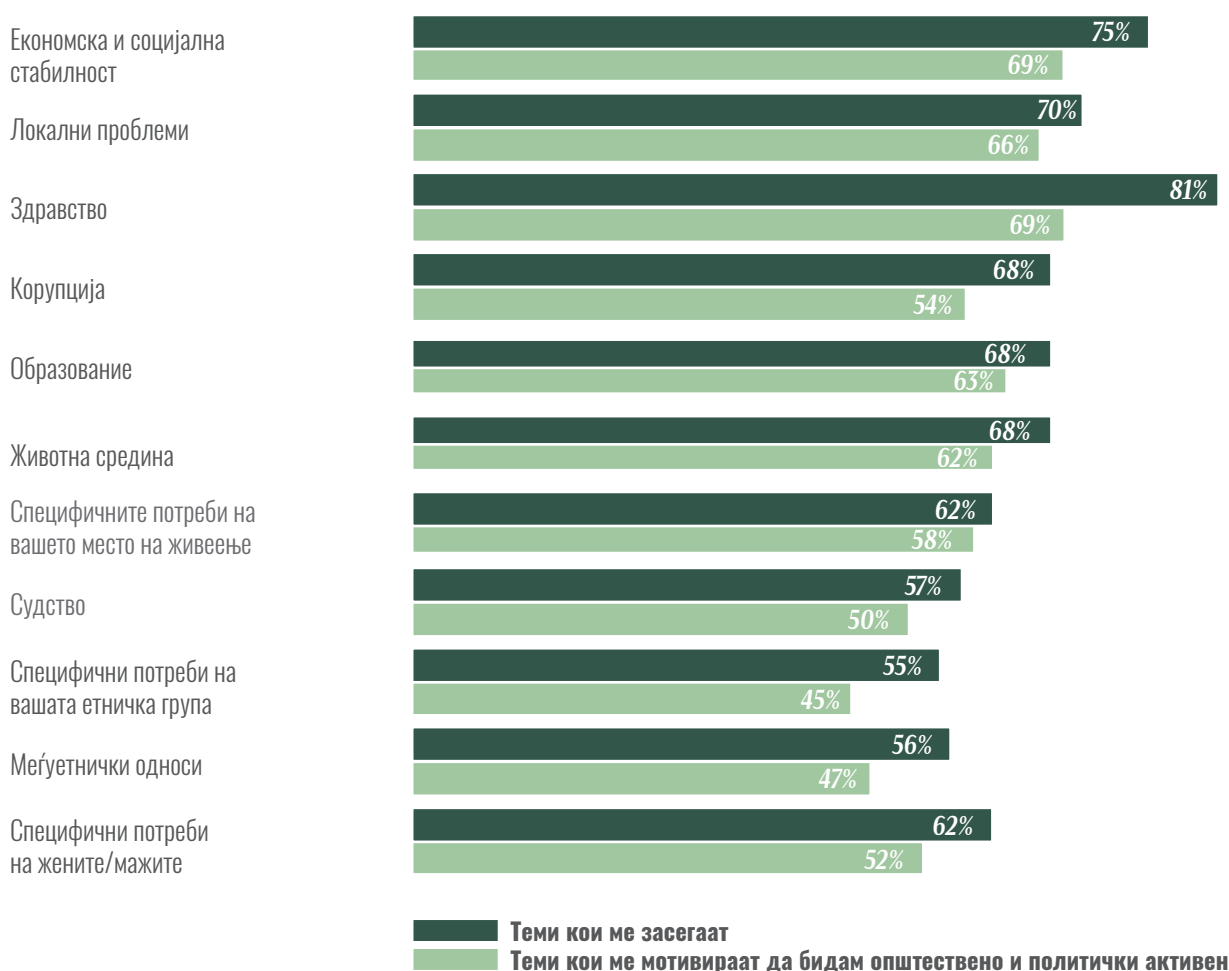
Слично како и другите демографски групи, според учесниците во фокусната група, кризата со КОВИД-19, економската состојба во земјата и вработувањето котираат највисоко меѓу општествено-политичките прашања од важност за квалитетот на животот.

Поради разочараноста од политичките партии (најмногу поради неисполнување на ветувањата), манипулациите и притисоците, оваа група е помалку заинтересирана за националните политички прашања.

Прашања од интерес

Колку ве зајрижуваат следниве информации/прашања/теми?

Колку од следниве прашања/теми ве мотивираат да бидете општествено и политички активни?

Здравствената заштита (наведена од 81%), економската и социјалната стабилност (наведена од 75%) и локалните проблеми (наведени од 70%) се трите најважни прашања за оваа група на испитаници.

Овие прашања, првенствено локалните, се клучните мотиватори за нивното општествено и политичко активирање.

Сиромашните луѓе се претежно заинтересирани за конкретни прашања што можат да им го подобрат личниот и семејниот живот, како и за прашања што им се важни. Тие се помалку заинтересирани за апстрактни и политички прашања, што се гледа и од нискиот интерес за општествено-политичките случувања.

Оваа група е најмалку загрижена за специфичните потреби на нивната етничка група, образованието, меѓуетничките односи и судството.

ИЗВОРИ НА ИНФОРМАЦИИ

Телевизијата е доминантен извор на информации за испитаниците од оваа демографска група, согласно наведеното од 69% од учесниците во истражувањето (20 процентни поени повеќе во споредба со општата популација). Петнаесет проценти (15%) од оваа група се информираат за тековните општествено-политички случувања претежно преку социјалните медиуми, 4% добиваат информации преку пријатели и семејството, а 3% преку веб-портали.

Телевизијата е доминантен извор на информации за испитаниците од оваа демографска група, согласно наведеното од 69% од учесниците во истражувањето (20 процентни поени повеќе во споредба со општата популација).

ТВ 69%

Забележително е што оваа демографска група поретко користи социјални медиуми во споредба со општата популација (27%), како и веб-портали (10%), веројатно поради ограничените технички можности.

Слично на општата популација и другите демографски групи, испитаниците од оваа група сметаат дека медиумите се пристрасни и имаат мала доверба во нив.

ГРАЃАНСКО УЧЕСТВО

Повеќе од три четвртини од испитаниците никогаш не биле вклучени во настан, активност или процес што би можел да влијае на заедницата или на местото каде што живеат, ниту пак имаат интерес да бидат граѓански поангажирани.

Дали сѐ биле вклучени во некој настан, активност или процес што може да има значајно влијание во заедницата или во местото каде што живеете?

Дали сѐ заинтересирани за поактивен граѓански ангажман?

Шеесет и два проценти (62%) од учесниците во истражувањето не веруваат дека можат да извршат позитивна промена во општеството со индивидуален ангажман или со ангажман на невладини организации, додека 25% немаат интерес за граѓански ангажман, што ја објаснува ниската мотивација за граѓанско учество.

Поради тешката општествено-економска состојба, тие не размислуваат за граѓански активизам бидејќи главно се занимаваат со опстанок.

“ Нашиот основен егзистенцијален приоритет се во прашање, зошто не можеме да размислуваме за ништо друго. Ако некое лице има нормален живот и приход, можеби ќе се активира. Ако тоа го нема, ќе се интересира само како да преживее. ”
Жена, 42, Куманово

Факторите што придонесуваат за слабото граѓанско учество можат да се сумираат во следново:

- ♦ Фокус на преживување - енергијата е насочена кон изнаоѓање решение за основните егзистенцијални проблеми.
- ♦ Изгубена доверба во системот и институциите.
- ♦ Граѓаните се чувствуваат беспомошни и немоќни.
- ♦ Страв и притисок од владејачките политички партии.
- ♦ Недостиг на слобода на говор.

Фактори што промовираат учество

Личните или семејните придобивки се клучните мотиватори за мнозинството учесници во истражувањето повеќе да се ангажираат во активности што можат да доведат до промени во заедницата, согласно наведеното од 18% од испитаниците. Другите важни мотивирачки фактори се поврзани со нивната застапеност (17%) и ефикасноста на институциите (16%).

Седум од десет испитаници (69%) не веруваат дека можат да имаат влијание како граѓани (17% повеќе во споредба со општата популација), додека повеќе од една петтина (21%) сметаат дека би можеле да имаат значајно влијание во општината, но не и во другите јавни институции.

Подготвеност и способност за учество во граѓански активности

На прашањето дали би учествувале во граѓански активности, 47% од испитаниците изјавиле дека би одговарале на прашалник, 47% би разговарале со колеги или пријатели во врска со општествените прашања кои ги засегаат лично или семејно и 32% би читале брошури или летоци. Процентот на активности во кои не би се вклучиле е повисок. Имено, 86% не би учествувале на онлајн состанок, 81% не би присуствувале на состанок на политичка партија и 81% не би присуствувале на јавна дебата.

Во кои граѓански активности сакаат да учествуваат?

47%

Одговарање на прашалник

32%

Информирање од леток

47%

Дискусија со колеги/пријатели

ИЗБОРЕН ПРОЦЕС

Многу сиромашните луѓе ги поврзуваат изборите со фрази како што се: „фалсификат“, „наместени“, „фрустрирачки“, „делумно демократски“, „локалните шерифи на македонските и албанските политички партии вршат притисок, манипулираат и ги поткупуваат граѓаните за да освојат гласови.“

Дали сметате дека секој глас е важен и може да влијае на резултатите од изборите?

72%

Да

20%

Не

1%

Одбива да одговори

7%

Не знае

Слично на општата популација, речиси три четвртини од учесниците во истражувањето сметаат дека секој глас е важен и може да влијае на резултатите од изборите (73%), додека 20% не веруваат дека секој глас е важен.

Околу половина од испитаниците (51%) посочуваат дека само гласањето не е доволно да ги ангажира граѓаните да се вклучат во измена на политиките, една третина сметаат дека гласањето е доволно, додека 11% наведуваат дека не се запознаени со ова прашање.

Мотивација за гласање

Колку често гласаат?

75% редовно / често

16% понекогаш

6% обично не

2% никогаш

Истражувањето покажува дека како и општата популација, многу сиромашните луѓе се редовни гласачи:

Покрај тоа, 34% изјавуваат дека секогаш гласаат за иста партија, додека 48% гласаат за различни политички партии. Ова укажува на тоа дека нивната поддршка за одредена политичка партија може да се промени доколку се појават подобри политички опции.

Фактори што влијаат на одлуката за гласање

47%

Граѓанско право
и должност

34%

Изгледи за
подобра иднина

27%

Страв од злоупотреба
на гласот

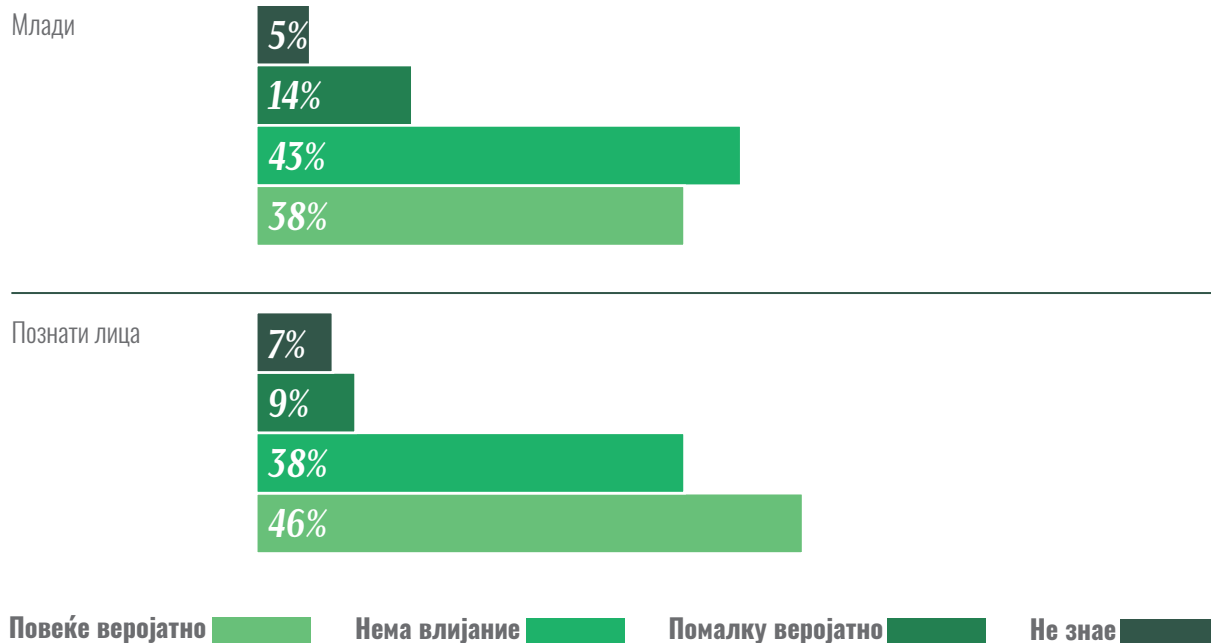
Како и општата популација, трите фактори што најмногу влијаат на одлуката за гласање се: перцепција дека гласањето е граѓанско право и должност (47%), подобри изгледи за иднината (34%) и страв дека гласот ќе им биде злоупотребен (27%).

Како и општата популација, повеќе од половина од испитаниците (56%) наведуваат дека гласаат исто или најчесто исто како и нивното семејство, додека 38% не гласаат исто.

Одлуката за гласање на шест од десет испитаници не зависи од нивните пријатели.

Многу сиромашните луѓе би сакале да има повеќе познати како кандидати на партиските листи за избори или како избрани претставници (на пр. во општинските совети).

Доколку на кандидатскиите листи има прејственици од следниве групи, дали би гласале за ова политичка партија?

Демотивација за гласање

Незадоволството од владата и политичките партии е клучниот фактор што влијае на одлуката на учесниците во истражувањето да се воздржат од гласање.

Што може да влијае на вашата одлука да не гласате?

Оваа група смета дека граѓаните се изманипулирани од политичките партии и не верува во позитивни промени и во легитимноста на резултатите од изборите. Сепак тие се против бојкот на изборите.

“ Повеќе штејта се прави со негласање ојколку кога се испраќа порака за незадоволство до политичките партии со бојкот. ”
Маж, 62, Скопје

Понатаму, тие сметаат дека воздржувањето од гласање е во прилог на власта и им помага да освојат гласови.

КОМУНИКАЦИЈА СО КАНДИДАТИ И ПАРТИИ

Доминантни извори на информации во врска со изборите се ТВ (68%), социјалните медиуми (8%), веб-порталите (8%), пријателите и членовите на семејството (7%).

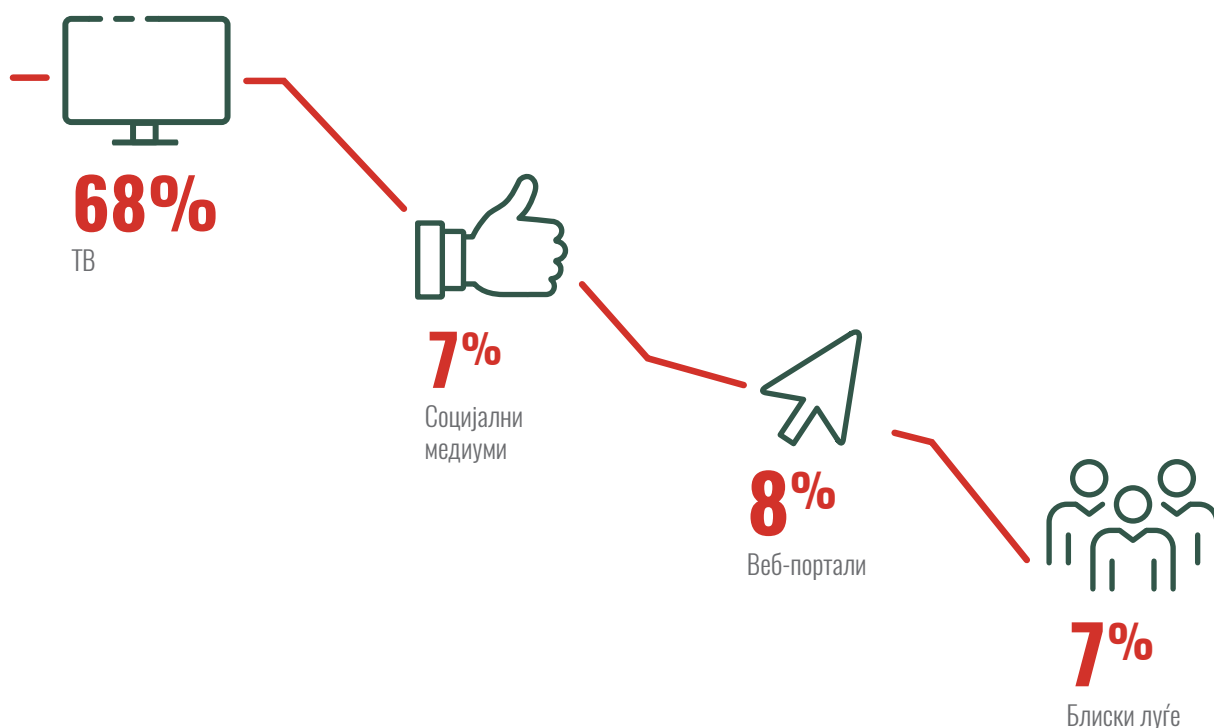
Забележително е што оваа демографска група почесто се информира за изборите преку ТВ (68%) во споредба со општата популација (52%) и двојно поретко ги користи социјалните медиуми (7%).

Информативните емисии (66%) и ТВ дебатите (17%) се најкористените начини за следење информации во врска со изборите.

Што се однесува до видот на комуникација со кандидатите во изборниот период, оваа група претпочита лична комуникација, односно комуникација од врата до врата или лична комуникација во помали групи (маалски собири) и се информира преку традиционалните медиуми.

Во однос на комуникацијата со кандидатите или претставниците на политичките партии во периодот помеѓу избори, освен личната комуникација и комуникацијата во помали групи, многу сиромашните луѓе претпочитаат континуирано да се информираат за политичките достигнувања и резултати на кандидатите.

Учесниците наведоа дека се интересираат за предизборните програми на политичките партии за да утврдат дали ветувањата на партиите се конкретни и остварливи.

Општ впечаток на овие испитаници е дека политичките партии не се заинтересирани за потребите на многу сиромашните граѓани.

“ Многу сиромашните граѓани не се споменуваат никаде. Не се споменуваат ниту семејствата со еден родител. Тоа е айсолутна дискриминација. ”
Жена, 42, Куманово

**“ Ушојија е да се верува дека партиите имаат
спрашења како да им помогнат на луѓето. ”**
Маж, 45, Тешово

Овие граѓани се особено чувствителни на политичката манипулација на партиите и ветувањата во врска со вработувањата во јавниот сектор.

Оваа демографска група ги има следниве очекувања од политичките партии:

- ♦ Да ја намалат невработеноста и да отворат нови работни места.
- ♦ Да им помогнат на самохраните родители и родителите на деца со попреченост.
- ♦ Да ја зголемат социјалната помош.
- ♦ Да престанат со манипулација на граѓаните заради освојување гласови.
- ♦ Да престанат со поделби на граѓаните врз основа на партиска припадност.

БАРИЕРИ

Сиромаштијата е најсилната препрека за општествено-политичко учество. Сепак, покрај сиромаштијата, потребно е внимателно да се идентификуваат препреките што ги инхибираат сиромашните луѓе, како што се нивните перцепција, искуство или ставови.

Тие покажуваат ниско ниво на интерес за општествено-економските случувања во земјата, како и помала мотивација за учество во граѓански и политички активности. Препреките што доведуваат до оваа состојба можат да се опишат на следниов начин:

- ♦ **Претходни негативни искуства** со политички партии, кандидати (манипулација, маргинализација, лаги, неисполнети ветувања).
- ♦ **Акцент на егзистенцијални грижи и опстанок** (времето и енергијата се трошат на изнаоѓање решение за основните егзистенцијални проблеми).
- ♦ **Недоверба** дека јавните институции се заинтересирани за подобрување на квалитетот на нивниот живот.
- ♦ **Недоверба во својата влијателност.**
- ♦ **Страв од притисок и последици** (сметаат дека опстанокот и пристапот до приход, услуги и придобивки зависат од односот со службените лица и доколку тој се влоши, можат да го изгубат и тоа што го имаат).
- ♦ **Недостиг на вештини и знаење** како и каде да учествуваат.
- ♦ **Недостиг на знаење за формите и средствата за ангажирање и учество во општествено-политичкиот живот**, особено познавање на граѓанското право и како да се заштитат и да ги остварат своите граѓански права.

ПРЕПОРАКИ

Да се продолжат и прошират напорите за граѓанско образование

Да се зајакне и зголеми важноста на граѓанското и политичкото учество, образованието и пристапот до информации.

- ♦ Да се едуцираат за заштита на граѓанските и политичките права.
- ♦ Да се едуцираат за начините како да ги остварат своите граѓански и политички права.
- ♦ Да се едуцираат за институционалните канали преку коишто можат да ги изразат своите интереси, грижи и проблеми.
- ♦ Да се стави акцент на придобивките од граѓанскиот ангажман, формите и каналите за учество, подобро разбирање на правата на индивидуалниот гласач и активностите на денот на изборите.
- ♦ Да се употребуваат неконвенционални пристапи поради ограничените време и ресурси. Тука спаѓаат: директни состаноци, визуелна и илустративна презентација на печатени материјали, маалски кампањи, едукација за социјални програми во институцијата што ја посетуваат, партнерства со претставниците на заедницата за да се допре до заедниците и поединците кои се недоволно писмени.

Да им се зголеми самодовербата дека можат да влијаат на заедницата и општеството

- ♦ Да се создадат можности за вклучување на многу сиромашните луѓе во локални активности или проекти за подобрување на одредени сегменти од нивниот живот. Тоа можат да бидат пренамена на локални објекти во центри за деца или активности за хигиена во соседството или помали проекти за поправки на домот.
- ♦ Да се користат примери што докажуваат дека активизмот е важен и има моќ да го корегира општеството.
- ♦ Да се размисли за различни формати како што се проекти на заедницата на микро-ниво поддржани од политичка партија или друга организација, сведоштва, приказни од трети страни.

Да им се подобри негативната перцепција дека се недоволно застапени и невидливи

- ♦ Да се покаже емпатија и разбирање за предизвиците со кои се соочуваат.
- ♦ Да се вклучат прашањата и предлозите поврзани со сиромаштијата во јавната агенда на релевантните политички претставници.
- ♦ Да се следат и периодично да се проверуваат проблемите со кои се соочува оваа група во периодот помеѓу изборите.

- ♦ Да се охрабрат политичарите и активистите кои се дел од најголемите политички партии да се залагаат за потребите на заедницата со ниски примања.
- ♦ Да се користат разновидни алатки, како што се редовни состаноци во заедницата и соработка со социјални служби за да се изготви решение за одредени проблеми, јавно застапување на прашања поврзани со сиромаштијата, итн.

Да се промовира прилагодена комуникација за различните групи со ниски примања

Оваа група е многу хетерогена и вклучува:

- ♦ самохрани родители,
- ♦ семејства со деца со попреченост,
- ♦ постари луѓе без пензии,
- ♦ поголеми семејства со единствен извор на приход,
- ♦ семејства без документи за живеење и сл.

Сите тие имаат специфични потреби и проблеми. Комуникацијата треба да се прилагоди да биде соодветна на нивните потреби.

Создавање сојузи:

Со невладини организации за подобро граѓанско образование и едукација на гласачите на овие заедници, во соработка со властите или независно.

Бидејќи невладини организации сè повеќе се вклучени во обезбедувањето социјални услуги, тие ја наследуваат одговорноста и моќта да дејствуваат како претставници и застапници на заедниците на кои им служат. Тие можат да играат клучна улога во:

- ♦ Информирање и едуцирање за граѓанските и политичките права.
- ♦ Подобрување на застапеноста на многу сиромашните лица во невладини организации и други чинители кои се залагаат за овие заедници.
- ♦ Олеснување на ефективност на системот: да се биде врска помеѓу оваа група и системот и да се олесни заштитата на нивните права и интереси.
- ♦ Зајакнување на капацитетите, позицијата и поврзаноста на невладините организации кои обезбедуваат социјални услуги и обезбедување поддршка во зајакнување на својот кредибилитет и моќ да влијаат.

Со медиумите (фокус на традиционалните)

- ♦ Да се промовираат наративи фокусирани на позитивни и успешни примери на активизам на непривилегираните заедници.
- ♦ Да се едуцираат за начините како да ги остварат своите граѓански и политички права.
- ♦ Да се промовираат теми во врска со прашања и проблеми на овие непривилегирани групи.

- ♦ Да се едуцираат и информираат за важноста на гласањето, механизмите за заштита и остварување на правата на глас.

Да се изберат релевантни канали за комуникација

и да се применуваат и традиционалниот и неконвенционалниот пристап.

Да се користи ТВ за да се допре до многу сиромашните заедници, поради ограничениот пристап до технолошки понапредна опрема.

- ♦ Да се користат формати што даваат можности за контекстуализирање на информациите.
- ♦ Да се користат и други формати, покрај информативните емисии, на пр. дебати, кратки прилози, сведоштва, итн.
- ♦ Покрај политичките емисии, да се користат утрински програми за начинот на живот и специјализирани емисии (на пример, за здравјето).
- ♦ Редовно да се презентираат информации на илустративен начин, особено за процесот на гласање, гласачките права, пријавување изборни нередовности.

Да се организират директни состаноци или други настани во заедницата

- ♦ Да се користат различни формати за директна интеракција како што се мали собири, неформални маалски средби за да се изгради доверба и да се зголеми нивната самодоверба.
- ♦ Да се предлагаат проекти или активности во заедницата кои можат да послужат како мотив за организирање на конкретните групи во заедницата.

Да се пилотираат други нетрадиционални канали

- ♦ Да се размисли за ефективни теренски методи за ширење информации, на пр. во автобуси, на автобуски станици, локални продавници, отворени пазари, берберници, на пакети со храна, на торби, итн.
- ♦ Да се користат социјални центри и други соодветни институции за обука за граѓанските и политичките права и каналите за учество.